

Współpraca w zakresie kształcenia i doskonalenia nauczycieli

Założenia, diagnozy i kierunki działań

Raport fokusowy

Współpraca w zakresie kształcenia i doskonalenia nauczycieli

Raport z seminarium eksperckiego

Seminarium eksperckie na temat budowania kształcenia nauczycieli

13 maja 2025 r., Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjnych i Szkoleń,

Warszawa

Wstęp

W lutym 2025 roku SOS dla Edukacji nawiązało oficjalną współpracę z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego w obszarze kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli. Współpraca ta miała na celu połączenie doświadczeń praktyków szkolnych i środowiska akademickiego, a także wspólne zaplanowanie zmian, które realnie poprawią przygotowanie do zawodu nauczycielskiego.

W marcu odbyło się pierwsze spotkanie stacjonarne na Wydziale Pedagogicznym UW. Ustalono wtedy podział zadań: SOS dla Edukacji miało odpowiadać za organizację spotkań z nauczycielami i dyrektorami szkół, natomiast Wydział Pedagogiczny – za koordynację pracy akademików zainteresowanych zmianami w kształceniu przyszłych nauczycieli.

Punktem wyjścia do rozmów był raport SOS „W jakim stanie jest stan nauczycielski? Szkoła przed wielką reformą”, który podkreślał, że skuteczność reformy edukacyjnej zależy przede wszystkim od jakości przygotowania i systemowego wsparcia kadry pedagogicznej. Zwracano uwagę na potrzebę identyfikacji kompetencji, których brakuje zarówno nauczycielom w praktyce szkolnej, jak i środowisku akademickiemu.

Zarys głównych problemów

13 maja 2025 roku, w przestrzeni WCIES, odbyło się pierwsze spotkanie, które po raz pierwszy zgromadziło równocześnie praktyków, dyrektorów oraz środowisko akademickie. Przyjęło ono charakter diagnozująco-projektowy. Jego celem była identyfikacja obszarów zgody oraz określenie warunków powodzenia reform związanych ze standardami kształcenia nauczycieli i systemem doskonalenia zawodowego.

Dyskutowano m.in. o tym, jak zapewnić wysoką jakość kształcenia nauczycieli, jak organizować praktyki pedagogiczne oraz jak stworzyć spójny system współpracy uczelni, szkół i władz oświatowych. Ważnym wątkiem była również potrzeba odbudowy prestiżu zawodu i przyciągnięcia młodych ludzi do pracy w edukacji.

1. Kształcenie i doskonalenie nauczycieli w kontekście standardów

Dostrzeżono, że kształcenie nauczycieli w Polsce jest zróżnicowane – zarówno między uczelniami, jak i między specjalizacjami. W związku z tym zaproponowano dwa możliwe warianty reformy:

Wariant A: Model dwutorowy / dwukierunkowy

- z wyraźnym komponentem psychopedagogicznym,
- z większym naciskiem na dydaktykę przedmiotową traktowaną jako odrębną dziedzinę wiedzy.

Wariant B: Wariant minimum (obecnie najbardziej realistyczny). Zakłada on korektę obowiązujących standardów poprzez:

- **liberalizację wymagań dla uczelni o wysokiej kategorii naukowej**, które prowadzą zarówno badania, jak i działalność dydaktyczną (w tym studia podyplomowe),
- **większą autonomię programową** – rezygnację z narzuconej liczby godzin lub ECTS na rzecz bardziej ogólnych efektów kształcenia,
- **możliwość tworzenia autorskich programów studiów**,
- **uprawnienie absolwentów niektórych nauk społecznych do pracy w edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej**,

- **równoległe funkcjonowanie modelu ciągłego oraz modelu 3+2 - decyzja po stronie uczelni,**
- **rekonstrukcję kształcenia kierunkowego,** w tym zmniejszenie liczby godzin przedmiotowych na rzecz lepszej dydaktyki,
- **doprecyzowanie pojęcia przygotowania pedagogicznego,**
- rozważenie **Państwowego Egzaminu Nauczycielskiego** jako rozwiązania średnioterminowego.

2. Organizacja praktyk nauczycielskich

Jednym z kluczowych tematów było miejsce i rola praktyk w systemie przygotowania nauczycieli. Zwracano uwagę, że w obecnym modelu praktyki nie są dobrze zintegrowane z misją uczelni badawczych.

Proponowano:

- **odejście od sztywnego podziału teoria-praktyka,**
- kształcenie „immersyjnych praktyków”, którzy budują teorię na własnym doświadczeniu,
- rozpoczęcie praktyk odpowiednio wcześnie i ich równomierne rozłożenie w czasie,
- włączenie studentów w życie szkoły (rady pedagogiczne, zebrania z rodzicami),
- bardzo **jasne określenie celów i efektów praktyk,** aby wspierać zarówno mentorów, jak i studentów
- **zapraszanie mentorów na uczelnię** i traktowanie ich jako partnerów procesu,
- budowanie etyki wzajemnej odpowiedzialności i zaufania,
- zadbanie o właściwy dobór mentorów – praktyki nie mogą sprowadzać się do biernego obserwowania lekcji.

3. Rola nauczycieli-mentorów i więź szkoła-uczelnia

Podkreślano potrzebę profesjonalnego przygotowania nauczycieli pełniących rolę mentorów:

- szkolenia z zakresu kompetencji miękkich i komunikacyjnych,
- systemowe wsparcie i **wynagradzanie mentorów**,
- traktowanie roli mentora jako **kolejnego etapu rozwoju zawodowego**,
- budowanie grupy liderów-pedagogów współpracujących z uczelniami,
- tworzenie trwałych partnerstw opartych na dialogu i wspólnych celach.

4. Wsparcie nauczycieli na starcie kariery zawodowej

Ważnym obszarem okazała się troska o młodych nauczycieli, którzy często borykają się z przeciążeniem, wypaleniem i brakiem wsparcia.

Proponowano:

- zbudowanie **modelu uniwersytetu towarzyszącego absolwentowi**,
- rozwinięcie **Klubu Wsparcia dla Początkujących Nauczycieli**,
- przełamywanie wstydu i tworzenie przestrzeni do rozmowy o błędach i trudnościach,
- **superwizję nauczycielską**,
- wsparcie w zakresie kompetencji wychowawczych, szczególnie w przypadku nauczycieli przedmiotowych,
- dłuższe praktyki pozwalające zrozumieć szkołę jako środowisko,
- pokazywanie studentom różnych typów szkół i różnorodnych rozwiązań,
- uczenie radzenia sobie z codziennymi wyzwaniami szkolnymi,
- pracę zespołową i kulturę wzajemnego wsparcia wśród nauczycieli,

- dbanie o dobrostan, higienę pracy i równowagę między życiem zawodowym a prywatnym.

5. Nowe przedmioty, nowe wyzwania i kompetencje przyszłości

Wskazano szeroki katalog kompetencji i obszarów, które w najbliższych latach będą kluczowe zarówno dla szkół, jak i uczelni:

- kompetencje wychowawcze i relacyjne,
- superwizja i przygotowanie do pełnienia roli superwizora,
- „kompetencje głębokie” - autorefleksja, filozofia stosowana, dobrostan,
- otwarcie na zmianę formatu lekcji i uczenia się poza klasą,
- AI w pracy nauczyciela,
- edukacja medialna i bezpieczeństwo cyfrowe,
- kompetencje globalne, ekologiczne i środowiskowe,
- nauczanie projektowe i interdyscyplinarne,
- rozwijanie umiejętności rozpoznawania różnic komunikacyjnych, wartości i potrzeb („Różnimy się”),
- budowanie platformy z akredytowanymi i sprawdzonymi materiałami edukacyjnymi,
- tworzenie bazy „mistrzów praktyki”.

6. Tworzenie trwałego dialogu i systemowego wpływu na oświatę

Dużo miejsca poświęcono problemowi realnego dialogu z władzami oświatowymi.

Postulowano:

- wzmocnienie współpracy MEN–MNiSW i stworzenie zespołu międzyministerialnego,
- rzeczywiste, a nie pozorne konsultacje społeczne,

- włączenie głosu praktyków i akademików w proces decyzyjny,
- docieranie do władz lokalnych i centralnych z wynikami badań,
- ograniczenie komercjalizacji sektora szkoleniowego („biznesu około oświatowego”),
- budowanie filmoteki dobrych praktyk w szkołach,
- rozmowę o kosztach kształcenia nauczycieli i ich finansowaniu,
- wypracowanie rekomendacji dotyczących korzystania z telefonów w szkołach – z perspektywy dobrostanu uczniów,
- myślenie o oświacie jako o systemie, który musi być projektowany na podstawie danych, badań i wiedzy ekspertów.

Podsumowanie i dalsze działania

Spotkanie w maju umożliwiło zdiagnozowanie kluczowych obszarów wymagających zmian oraz wypracowanie pierwszych propozycji rozwiązań. Ustalono, że w kolejnym etapie – **jesienią 2025 roku** – rozpoczną pracę **zespoły robocze**, których zadaniem będzie pogłębiona analiza wybranych tematów oraz przygotowanie konkretnych rekomendacji.

Planowane są **dwa zespoły**, z jasnym terminem zgłoszeń i celem wypracowania do początku 2026 roku materiałów, które można wstępnie zaprezentować i przekazać do dalszych konsultacji.

Każdy zespół odniesie swoje propozycje do obowiązujących standardów kształcenia nauczycieli, uwzględniając zarówno perspektywę uczelni, jak i środowiska szkolnego.

W dialogu z MEN – które unika rozwiązań konfliktogennych – oraz z MNiSW, gdzie pojawiły się nowe osoby deklarujące gotowość do współpracy, zespoły będą dążyć do wypracowania możliwych, realnych i systemowo potrzebnych zmian.

S sieć
o organizacji
S społecznych
dla edukacji

Autorka: Karolina Prus-Wirzbicka

Redakcja, korekta, opracowanie edytorskie: Małgorzata Janaszek-Bazanek

Grafika na okładce: Three Dots Agency

Treść publikacji (o ile nie zaznaczono inaczej) jest dostępna na licencji
Creative Commons (CC BY-ND 4.0)

Warszawa 2025

Wydawca

SOS dla Edukacji

ul. Smolna 20/6, 00-375 Warszawa

kontakt@sosdlaedukacji.pl

sosdlaedukacji.pl

Publikacja bezpłatna

Opracowanie ekspertyzy było możliwe dzięki wsparciu finansowemu Narodowego Instytutu Wolności w ramach projektu „Obywatelski Think Tank dla edukacji: wspólnie tworzymy przyszłość nauczania”.

SFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018-2030 PROO

S sieć
O organizacji
S społecznych
dla edukacji